

När Stockholmarne gjorde uppror 1864.

Det var, som sagdt, i mars år 1864. Kriget mellan Tyskland och Österrike å ena sidan och det lilla Danmark å den andra bröt ut, och de båda stora, stolta kungsörnarne ville tillskansa sig hvar sin lilla kramsfågel som läckerbit.

Skandinavismen stod då ännu i sitt flor, och vi här i Sverige, och i synnerhet i hufvudstaden, gjorde allt hvad göras kunde för att få dess vågor att gå högre. Jag har aldrig kunnat med skandinavismen, ty ha några passat på att nafsas oss i bakbenen, när vi varit upptagna i örlig med vår östra granne, så har det varit danskar och norrmän.

Men därmed må nu vara hur som helst. Det var i mars 1864, och kriget var utbrutet. Svenskarne skulle hjälpa sina vänner danskarne — det hade Karl XV lofvat sin vän Fredrik VII, som dock dog, så att han slapp vara med,

— och Manderström, vårt lands dåvarande utrikesminister, skulle vidare handlägga saken. Men Manderström synes, af allt att döma, ha varit en förbåldt klok man, som tyckte att Sverige egentligen icke hade med »Polens affärer» att skaffa, utan gärna kunde hålla sig i skinnet. Hur det verkligen förhöll sig med den saken kommer väl en gång i dagen, när de Manderströmska papperen, som förvaras i Carolina Rediviva i Upsala, öppnas. *)

När man är ung, när man är sexton år, bryr man sig icke om politik. Man kan entusiasmeras af en stor och skön idé, men man reflekterar icke synnerligen eller grundligt öfver räckvidden och innebörden af densamma — man smekes mera af den tilltalande form, den ikläder sig.

Tidningarnes kartescheld den tiden, de politiska mötenas ljungande tal — allt sådant där följde jag icke med. Jag hade andra intressen. Jag gick på teatrarna om aftnarna, när jag så hafva kunde, och nöjde mig med en biljett på fjärde radens sida å kungl. operan.

Detta nöje hade jag äfven bestått mig den första söndagen i mars 1864 och hade njutit af Oskar Arnoldsons härliga »Fra Diavolo».

---

*) Det är redan så godt som bevisad sak att inblandningen omintetgjordes ej så mycket genom Manderströms, som genom andra konseljmedlemmars, i främsta rummet De Geers och Gripenstedts bestämda uppträdande.

Med Aubers smältande toner ännu i örat, kom jag ned på Gustaf Adolfs torg i snöslasket.

Jag ämnade vända min kosa åt Söder, där jag bodde, då jag fick se en stor människomassa komma tågande öfver Norrbro. I spetsen bars en stor röd näsduk på en käpp. Allt under ett ohyggligt skrån.

Det var någonting för mig! Paris — revolution — barrikader — marseljäsen — hurra! Det klack till i ynglingahjärtat och jag var ögonblickligen med. Torget var fullt af folk, som med hurrarop hälsade Bergsundsarbetarne, ty det var de som kommo tågande öfver Norrbro. Det myllrade af människor öfverallt och ett oljud fördes, så det slog lock för öronen. Polisen gick våldsamt till väga, battongerna hamrade flitigt ryggaflorna, och slutligen kom också Lifgardet till häst och bidrog att hålla ordningen vid makt. Men hvarken officerare eller manskap lade fingrarne emellan, utan använde chambriererna med stor fermeté.

För min del anser jag att polismästaren Wallenberg var den, som gjorde susen med sin beryktade vattensprutning. Wallenberg har mycket klandrats och fått bära smälek ända till sin död för denna sin å de bråklystna stockholmarnes använda kallvattenkur. Men vid moget eftertänkande tror jag att åtgärden framstår såsom ganska berömvärd. Vatten är vid dylika tillfällen mera afkylande än krut och bly, och en liten snufva kureras lättare än skottsår och

sabelhugg. För resten får man trösta sig med den gamla frågan: »Hvad hade min son på galejan att göra?»

Jag var som sagdt också med, gubevars — med öfverallt! Jag var med vid hörnet af Fredsgatan och Gustaf Adolfs torg och stod bredvid polismästare Wallenberg, som lugn stod och utdelade order. Jag fick nöjet att se, när författaren Herman Bjursten kom ut i Hotell Rydbergs portal och, något rörd af drufvans safter, höll ett ljungande tal för frihet och människorätt. Wallenberg lyssnade en stund, men så sade han kärft åt mannen vid sprutslangen:

»Ge' Bjursten en skvätt, så tiger han väl medan han sväljer.»

Ordern följdes ögonblickligt. Bjursten fick vattenstrålen midt i ansiktet. Talaren blef stum, — frihetsglädjen var afvalnad. Vatten var egentligen icke Bjurstens svaga sida.

Och så där framme vid Operakällaren. Där inne höllos tal för Danmark, för den nordiska enheten, för friheten, för kriget och för gud vet allt, och ju mer man skrek desto godmodigare och mer hjärtevarm blef publiken. Värst skrek den gamle rabulisten Johan Gabriel Carlén, och då han slutligen kom ut på torget, flög han på sin gamle vän och Par Bricollbroder polismästare Wallenberg, samt kallade denne för en siciliansk sbirr, som ville bura in svenska folket i djäfvulska blykammare.

Wallenberg log och ropade till en närstående polisman:

»Konstapel, led hem kunglig sektern till frun».

Nu blef det annan låt. Carléns anletsdrag förändrades, han blef blek, föll på knä i snöslasket och bad med ynkelig stämma:

»Nej, snälla, goda, söta bror Wallenberg ... låt mig vara *fri* ... för guds skull!»

Nå, Carlén fick förbli fri.

Emellertid spredo sig upploppets svallvågor nästan öfver hela det centrala Stockholm, men icke tror jag att någon i själ och hjärta tog det på fullt allvar. På Arsenalsgatan upp emot Blasieholmstorg var stockning och här hurrades väldeliga. Man hade nyss varit och gifvit glasmästaren sysselsättning och förtjänst, i det man slagit ut rutorna hos utrikesministern Manderström och i Adelsvårdska huset, nuvarande Frimurarlogen, och man var således morsk.

Men vatten var det godt om, och på sådant bjöd Wallenberg med stor frikostighet. Hela sjöar sändes öfver de tätt flockade, hojtande och tjutande folkmassorna, och ju fler »kallsupar» de fingo desto svagare blef skränet.

Jag hade krupit in i portalen till huset n:r 2 D vid Arsenalsgatan, f. d. Hornska huset, och trodde mig lugn där. Men så sökte några fler tillflykt där och då var saken skämd. Polisen vid brandposten satte strålen rakt in i portöppningen och det var endast att taga emot

dushen. Hu, vi vände ryggen till, men det kändes som piskrapp och man kände hur vattnet genomträngde kläderna och sipprade ned efter ryggen. Men var vattnet kylande, så fick man »hetvägg» efteråt.

En afdelning konstaplar rusade fram, för att med battonger »rensa» gatan. De hamrade äfven på oss i porten och drefvo oss därifrån. Nu hade jag fått nog, tyckte jag, och ville hem — men det gick ej. Jag bodde långt uppe på Söder och blef drivven af polisen ner på Luntmakaregatan på Norrmalm. Det fanns ingen reson i galenskapen.

Hem kom jag dock på morgonkvisten.

En lustig historia lär ha passerat litet tidigare på natten. Några herrar, uppretade af polisens framfart, hade fått tag i en polis-konstapel och lyftat honom på säkra armar öfver barriären å Norrbro, hållit honom öfver den brusande strömmen, samt tvingat honom att läsa bönen:

»Gud som hafver barnen kär,
se till mig, som liten är.»

Det sades ha varit »Långa Palmen», då notarie i öfverståthållareembetet, som hittat på detta mustiga skämt.

I dagarne tre varade »upproret», efterräkningar följde väl för en hel del, men för dem, som lefva nu och voro med, förefaller nog det hela som en munter fars.
